

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorli in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zonta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

† Leon Gambetta.

Poleg Bismarka je bil Gambetta najvažnejša oseba najnovejšega časa; na njega ni stavila le Francija veliko zaupanje, ampak ves svet je strogo pazil na vsak korak tega znamenitega moža.

Ta mož je sklenol svoje življenje prav v zadnjih trenotkih minolega leta; vzel je s seboj prepričanje, da Francija ni še varna in da ni dovršila tega, kar je bilo po njegovem načrtu potrebno v namen, da se za vedno zavaruje republika in da se v Evropi izvrši v ta namen potrebne premembe.

Gambetta se je porodil 30. oktobra 1838 v Cahors-u v južni Franciji, imel je še le 44 let, bil je torej v najlepših letih, kjer se prav za prav začenja pravo moško energično delovanje. Pravoslovne študije je dovršil v Parizu in uže kakor dijak kazal tak govorniški talent, da so ga pariški študentje v obče spoštovali in da so mu skušeni močje uže v tistem času prerokovali veliko karjero. Veliko pravljic pripovedujejo francoski listi iz Gambettinih dijaških let, toda skoro vse so prepolne fantazije, da bi bile verjetne; na vsak način je gotovo, da je Gambetta uže kot mladenič kazal velik talent, živ temperament in nenavadno energijo. Leta 1860 je bil uže odvetnik v Parizu, kjer si je k malu pridobil glas kot dober zagovornik in nenavadno nadarjeni govornik; nekateri njegovih zagovorov pred sodnijo so zadobili imenitnost, posebno se je proslavil v imenitni pravdi Baudin. Uže kakor odvetnik se je mešal močno v politiko, seznanil se je z Jules Favre-jem in drugimi korifeji opozicije tedajšnjega »corps législatif«. Kadar koli je bilo kaj važnega proti tedajšnji korumpirani Napoleonovi vladi, vsakokrat je imel tudi Gambetta zraven svoje roke, navadno je pridno šepetal in dajal svete poslaunce opozicije na mostovžih francoskega parlamenta. Njegovi politični prijatelji so komaj čakali, da postane polnoleten, in ko je to v l. 1869 postal, izvolili so ga precej v tedajšnji francoski parlament, kjer je bil najhujši nasprotnik Napoleonove vlade ter po nekakem vodil skrajno republikansko stranko. Njegova zvezda je hotela, da je stopil v pravo trenutku na politično pozornost, kajti precej drugo leto (1870) zapel se je bil Napoleon v vojsko z Nemčijo in ko je Napoleon pri Sedanu, 4. septembra 1870, sramotno propadel in je prevzela cesarjica Evgenija proviziorno vladanje Francije, prvi se je Gambetta temu protivil ter porabil priliko, da se svojimi pristoi proklamuje francosko republiko in odstrani prestol Napoleonidov. Gambetta je hodil na dan te proklamacije, kakor pravi triumfator obdan od svojih pri-

jateljev po Parizu. On in njegovi prijatelji so se konstituirali še tisti dan kot, vlada narodne obrambe, v katerej je on prevzel ministerstvo notranjih zadev. A ko so Nemci k malu potem obkolili Pariz, ušel je Gambetta 7. oktobra 1870 v balonu iz Pariza in je hitel v Tours, kder je imela začasna vlada svoj sedež. On je obupano vlado navduševal in jo zbudil k energičnemu delovanju. Prevzel je tam tudi vojno ministerstvo in postal prvi diktator francoskega naroda. Kot tak je delal čuda, kajti v kratkem času je nabral denarja in postavil 200.000 vojakov na noge; on sam je vso to armado organizoval, postavil jej poveljnike in tedajšnja poročila o Gambettovem delovanju so bila vsa polna občudovanja za moža, ki je, kakor so se izražali časniki, bataljone teptal iz zemlje. On je toraj Prusom v najkrajšem času nasproti postavil močno novo armado, Francoze navdušil za vojno do skrajne meje (guerre à outrance). Pri vsem tem pa ni uspel; padel je Pariz in Nemci so se uže bližali tudi Tours-u, vsled česar se je moral diktator z vso svojo vlado umakniti v Bordeaux.

Mej tem časom pa se je sklenolo pomirje z Nemci, stari Thiers je popotoval okolo vseh evropskih dvorov, da posredujejo gledé ugodnih pogojev konečnega miru, in kakor se sliši, bil je največ uslišan na ruskem dvoru. Gambetta je vsled pomirja odločil sicer 6. februarja 1871 diktatorsko oblast, sklicala se je potem narodna skupščina; a z svojo neumorno delalnostjo je Nemcem vsaj pokazal, da Francija ni še popolnoma podlegla, da noče robovati in da se more še braniti in Nemcem ozbilna postati. S tem je rešil on čast francoskega naroda in Nemca prisilil, da so hitreje sklopili mir in Francijo ostavili.

Jules Favre se je pogajal z Bismarkom in akoprem so bili mirni uveti jako trdi, delal je Gambetta na to, da se sprejmejo. On je bil v začetku vodja skrajne stranke, a uvidevši strašanski barbarizem komunarov v Parizu, in zaznavši, da komunardi ščujejo vso Evropo ter Francijo uničujejo vse simpatije, zapustil je to stranko in se oklenol Thiersove zmerne stranke. Mac-Mahon je uničil komunarde in po konečno sklopljenem miru je postal predsednik republike Thiers. Gambetta je zdaj delal se svojimi prijatelji, osobito pa Thiersom na to, da se republika utrdi, postal je zaradi tega konservativen republikanec, kar kaže veliko zatajevanje in pravega državnika. Ker so se pa pod drugim predsednikom Mac Mahonom pojavile večkrat konspiracije raznih monarhistov proti republiki in niso republikanci še celó Mac Mahonu prav zaupali, opravljal je Gambetta po nikakem službo varuha republike, on je monarhiste z ostrimi bese-

dami pobijal; v tistem času je bil vsemogočen, ves francoski narod je videl v njem edinega spasitelja Francoske. Ko so bile leta 1876 nove volitve na Francoskem, bil je Gambetta izvoljen nakrat v štirih najvažnejših okrajih (Paris, Marseille, Bordeaux, Lille). S padom Mac Mahonovem, katerega je najbolj pospeševal Gambetta, pa je počela zvezda tega moža sijati najviše.

Gambetta je bil izvoljen 31. januarja 1879 predsednikom zbornice in pod sedanjim predsednikom Grevy-jem je sestavljal on v novembru 1881 takozvano veliko ministerstvo, katero pa je ostalo le 3 mesece na krmilu, ker je Gambetta zahteval, da zbornica sprejme postavbo o volitvah z listnicami, kar pa prva ni hotela, vsled česar se je G. odpovedal ministerstvu. Od tistega časa je začel Gambettov sijaj nekoliko pojmajati, on sam se je bolj odstranil in je živel zadnji čas bolj za se na svojem posestvu v Ville d'Avray blizu Pariza. Radikalni in monarhistični listi so ga v zadnjem času hudo napadali in mu očitali najgrši egoizem, razuzdanost itd.; pri vsem tem pa ga je ves svet imenoval »le dauphin de la republique française« (nastopnika v predsedništvu francoske republike), ker je vsak previden politikar spravedel, da je v težavnih situacijah, v katere utegne Francosko še priti, edini Gambetta sposoben voditeljstvu svojega naroda. On sam se je najbrže tudi pripravil na ta posel, za to pa se ni hotel obrabiti kot minister, posebno ko je videl, da so ga začeli preveč napadati od mnogih strani. In kaj je uzrok njegove smrti? Pravijo, da preprič se svojo ljubo, s katero je živel v divje zvezi in s katero je imel sina, ki je študiral na Nemškem. Ta je zahtevala, naj jo poroči, česar pa se je Gambetta odločno branil; nastal je zaradi tega hud preprič mej njima, ona zgrabi revolver, ki je bil slučajno na mizi, stori, kakor bi hotela ustreliti sebe; Gambetta jo hoče ustaviti, v tistem hipu pa se sproži nabiti revolver in rani Gambetto v roko. Od tistega časa ni Gambetta več ozdravel, akoprem so zdravniki do zadnjega zatrjevali, da ni velika nevarnost. Katastrofa je prišla nenadoma, zdravniki so konstatirali, da se je napravila neka krvna čułka blizu srca in da se je vsled tega ostrupila vsa kri. A ko so stvar zdaj natančneje preiskali, našli so nekda, da ne bi bil Gambetta tudi, ako ne bi ranjen, več dolgo živel, ker njegov organizem je bil ves uže močno razruvan. Sijajen pogreb Gambettin bode 10. t. m. na državne troške.

V Gambetti je bil združen značaj, navdušenost, nadarjenost, vzlet, sploh ženin francoskega naroda; on je bil mož situacije. Resnica je, da usodo narodov

Podlistek.

Petje na Primorskem.

(Dalje.)

Podal sem čitateljem »Edinosti« kratko zgodovino slovenskega petja na Primorskem do današnjega dne. Ker se pa zdaj s posebnim veseljem snujejo pevski zbori na Primorskem, in ker se je nadejati, da se s časoma vendar zopet poprimemo ideje, katero je začel »Slavec« tako častno, zdi se mi potrebno, da spregovorim tudi nekoliko o teoriji petja. Pri velikem navdušenju, katero je vladalo pri nas v začetku delovanja na narodnem polji, vse nam je bilo lepo, vsaka pesen nas je navduševala. Denes je drugače, napredovali smo uže nekoliko, krog naše inteligencije se je pomnožil, okus se je poblašil in zatorej zdaj uže stavimo, in to po vsej pravici, večje zahteve na naše pevce. Po mojem menjenju ni še to petje, ako pevci vse natančno pevajo po sekircah in taktu in imajo tudi čiste glasove; treba je, da pevec izraža tudi čutila, katere so jedro pesmi in skladbe. Le lep, pravilen iz dušne globočine in navdušenega srca izvirajoči govor, more trajno navdušiti občinstvo, more sploh izmeti uspeh. Kar iz srca pride, to v srce ide. Prav tako je s petjem. Petje brez takozvane »kolorature«, brez natančnega izraza dušnega jedra kompozicije, ostane to, kar je kineška ali japonska slika, to je monotono, brezbarvno in največa umetnost pri petju je to, da z lepimi varijacijami, z natančnim pazenjem na »piano«, »forte«, »crescendo« itd. poslušalca vsak hip iznenadiš z novo lepo spremembo. Tako petje dela efekt, navdušuje in blaži.

Pri nas so navadno pevovodje, morda razen Hajdriha in Kocijančiča, premalo pazili na takozvano »koloraturo«, na vse takozvane »nijanše« prednošenih pesmij. A to je treba zboljšati, naši pevovodje mo-

rajo vse več čitati o muziki in pravilnem petju in kder je to mogoče, tam bi bilo dobro, da se deleže tudi dobrih oper in sploh produkcij mojsterskih pevcev, ki poslušalcev ne čarajo le z glasom, temuč tudi z dovršeno tehniko. Pevovodje naj sploh stvari ne izvršujejo le površno, naj se ne zadovoljujejo s tem, da pevci znajo pesen, temuč naj gledajo tudi na to, kako jo znajo.

V tem obziru menim, da bi veliko koristili skupni pevski dnevi, ker naši pevovodje iz dežele bi imeli pri takih lepo priliko iz kritike spoznati in učiti se, kaj je estetično in resnično lepo, in bi se mogli potem po kritikah pravih strokovnjakov in estetično izobraženih ljudi ravnati.

Od naših kompoziterjev je bil v tem obziru posebno občutljiv rajni Kocijančič; pevci so rekli, da ima v sebi nek poseben magnet, ker čestokrat nastopivši kot vodja v zboru, katerega še ni nikoli videl, znal ga je brzdati po svoje, vsi pevci so natanjko pazili na njegovo roko in navadno tudi peli navdušeno, pa jako efektno. Kedo se ne spominja Kocijančiča Nabrežini leta 1877 pri »Slavčevem« koncertu? Ker je bil rajni Kocijančič poznan ne le na Primorskem, temuč tudi na Dunaji kakor izvrsten pevovodja, zato so na vsak način njegove misli o petju merodajne. Zato pa naj mi bode dovoljeno, da javim našim pevcem, kar je rajni Josip Kocijančič pisal pevcom na Primorskem uže pred 8 leti, to je l. 1875:

Našim pevcom!

»Slovaci, Slovaci
Všeci jste zpevali,
Jako by vas byli
Slavci učili.«

Kar pravi tu narodna pesem o naših bližnjih sobratih, velja tudi nam Slovencem. Petje nam je prirojeno. Sam ali v družbi, v radosti ali tugi si Slovec rad zapoje.

Poleg pravih Italijanov težko kje priprost narod takó ubrano poje, kakor pri nas. Zlasti kar je Jenkov »Napej« zaoril po slovenski domovini, vidimo od dne do dne roditi se nova pevka društva, ki goje umeteljno petje. Na taborjih, pri besedah in ob družih prilikah so uverujemo, kakó čvrsto napredujemo v tem obziru. Veseli moramo biti takega napredka v takó kratkem času. Priznavajmo to našim pevcom, a ne bodimo premehki proti njim, ampak imejmo zanje tudi resno kritiko. Dosihtob je bilo pač treba dobrovoljnega potrpenja, ali po sedaj je bo treba o priliki tudi kaj potipati. Kedor čita v naših časnikih poročila o raznih besedah in veseljah, mora si misliti, da so vsi naši pevci na deželi dovršeni umetniki. Vse je povsod in vselej le »izvrstno«. To napako moramo opustiti, in sprejeti nam je v klasifikacijo tudi »dobro« »srednje« in po potrebi tudi »slabo«. Le takó bomo koristili resni umetelnosti. Relativno dobro utegnejo res povsod peti, to se pravi, kolikor se more od dotičnih močij zahtevati; ali v pravi umetelnosti nemata relativnost in polovičarstvo prostora. Začeti moramo absolutno kritikovati in razsojevati, če tudi ne kar brez milosti in vsacega obzira, vendar pa pravično in resno.

Zatorej sem se namenil opozoriti gošpode pevovodje na deželi (kakej domnevne kapacitete v mestu tudi ne bo škodilo!) na navadne napake in pomanjkljivosti pri naših pevskih zborih, katere sem zapazil o raznih priložnostih.

Pri sestavljanji pevskega zbora je treba kaj na tanko paziti na to, da se izbero in odločijo glasovi po individualnosti. Kedo utegne še tako visoko peti, a če ima ves glas polnodoneč basov značaj, ne potiskajte ga k tenoristom; tak bo dober bariton, kot tenorist pa nestrpljiv. Tenoristi, prvi in drugi, morajo imeti dopadljiv, lirčen glas. Pri prvih basih nahajamo na deželi navadno tiste medle in plehke glasove, ki ubogo malo krepijo zbor. Prvi bas mora biti

čestokrat odločuje duh časa in da ta vzgojeva velikanke, a res je tudi, da nadarjeni možje, v pravem času rojeni in poznajoči, pa porabljajo duh časa, da taki možje dajo idejam pravi vzlet in določijo potem dobe. — Tak mož je bil v naši dobi francoski Gambetta. — Nihče ne more odrekati Gambetti, pri vsem tem, da morda njegovo privatno življenje ni bilo posebno vzgledno, eponalne važnosti in državniškega vzleta prve vrste. Državnik je pri njem prevladal osebne nagibe; on sam je bil v srci radikalec, ker pa je spoznal, da bi ona stranka bila Francijo pogoltnola v brezen, poprijel se je iz patriotizma in prave državniške modrosti zmernejših načel; pri vsem tem pa je včasih splaval zopet v nevarno vodo in jako neprevidno je bilo od njega, da se je udal v preganjanje duhovščine, kar je republiki veliko škodovalo; a morda je tudi v tem obziru moral udati se stranki. — Gambetta pa je bil posebno zato tako važna oseba, ker je bil nosilec ideje maščevanja nad Nemčijo in je bil prijatelj zveze latinskih narodov se Slovanstvom proti Nemčiji; bil je on mož, katerega se je Bismark največ bal, in kateri je ob enem za seboj imel glede maščevanja za leto 1870 ves francoski narod. — Nemški listi upijejo »hvala Bogu« zaradi Gambettine smrti. — Ali pa mislijo, da je z Gambetto umrla na Francoskem tudi želja po plačilu, po revanši? Mi mislimo, da ne, in da Gambetta dobi na Francoskem nastopnikov, ako tudi ne tako ženjalnih, gotovo pa tako patrijotičnih, kajti nastopnik v ideji revanše mu je ves francoski narod.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V politiki je nastala popolna tihota, zato nemanj važnega poročati.

Cesarjevič Rudolfs z visoko svojo soprogo pride prve dni meseca februarja v Miramar, tu se vkrci, mudil se bo nekoliko dni na otoku Karfu, potem pojde na Grško in pozneje obišče tudi nekoliko otokov v Arhipelu. Vrne se v Trst prve dni meseca marcija.

Šolski pododbor gospodke zbornice je imel 3. t. m. sejo ter se posvetoval o novem šolskem zakonu, seje se je udeležil tudi naučni minister. Po dolgem razgovorjanju, v katerem je tudi naučni minister večkrat besedo poprijel, sprejel se je §. 1, ki govori o versko-nravnem odgojevanju in so se zavrgli vsi drugi predlogi.

V Gradcu je bil 3. t. m. pri dopolnitvi volitvi velicega posestva v državni zbor izvoljen grof Attems.

Vnanje dežele.

Srbska skupščina je brez posebne obravnave sprejela proračun za leto 1883.

Ruska vlada je ukazala, da se judom mora odpovedati služba pri železnicah.

Is Odeze je došla vest, da je v mestu *Baku* v Kavkaziji vstal nemir; muhamedani so se zbrali pred stanovanjem deželnega namestnika ter so kričali in razsajali. Kosaki pa so jih razgnali. Uzrok tega razsajanja je bil baje nek zakon, s katerim muhamedanski trgovci niso zadovoljni.

Vladni časniki preklicujejo po časnikih razglašeno vest, da se je *avstrijski poslanec* v *Parizu*, grof *Wimpffen*, zato ustrelil, ker je mnogo premoženja zgubil pri banki *«Unione generale»*. Wiener *Abendpost* trdi, da je baron *Rothschild* zagotovil, da je *Wimpffenovo* premoženje v popolnem redu i da se on nobenega finančnega podjetja ni udeležil. Od druge strani pa se trdi, da grof včasih ni bil pri prave pameti, i da je to uzrok njegovega samomora. (Izkovni pogrešek v zadnji *«Edinosti»*, da se je ustrelil v »srce«, naj se popravi v »sence«.)

Vsled velikih izgrediv, ki se gode v *Italiji*, ukazalo je ministerstvo vsem prefektom, naj zatro vsako pojavljanje, katero bi utegnoli kaliti mejnarodne odnošaje. Ker so se še le zadnjič pripetili obžalovanja vredni dogodki, zato opominja ministerstvo prefekte,

okrogel in polen, da lepo posreduje med tenoristi in nizkim basom. Sploh sem zapazil pri pevcih na deželi, da prvi basisti nemajo sploh nobenega glasú, in da so drugi basi po naravi prvi basisti. Vem, v silo žre boter *Lucifer* celo mune. Pa vendar bi se imelo na to nekaj bolj paziti. Drugi bas je podlaga, na katero se zidajo akordi. Kjer ni krepke podlage, je celo poslopje nekam omahljivo. Drugi basi morajo biti izraženi in tehtni nizki glasovi, nikedar pa ne smejo biti surovi in renčeci. Ni še vsak drugi basist, ki rujevo kakor govedar. — Pozor torej pri izbiranju glasov!

Teorija sama na sebi je sicer siva, a brez nje se ne izbaja v nobene stroki, in tudi v petji ne. Zelo grešijo tedaj pevovodje, ki začnejo učiti pevce začetnike koj pesnji in jim ne pokažejo poprej vsaj najbolj potrebne teoretične podlage. Taki pevci, ki se le na uho zanašajo, so nesamostalni in nezanesljivi; dokler mu za ušesi trobiš, bo le še za teboj rajdal, kakor hitro pa se vidi in čuti samega, ti umolkne ali pa zdrži harmonijo. Tak pevec ne bo nikedar odločen in gibčen. Dooro bi storili gospodje pevovodje, ko bi vsaj enkrat na teden učili poleg pesni tudi sivo teorijo, iz katere izraste pevcem pozneje zeleno drevó samostalnosti in spretnosti.

Kapitalna napaka naših manjših zborov po deželi pa je ta, da si zadevajo bremena, katerih ne morejo nositi. Zastonj je reči: ta ali ona pesem je krasna, učimo se je. Če nimate sposobnih moči zanjo, le pustite jo, ne skrunite je. V izbiranju pesmi mora biti pevovodja kaj previden. Zastonj je podati navadnim srednjim pevcem globokočuten umeten solokvartet, če niso zmožni popolnoma izraziti čuta, ki ga je postavil skladatelj v pesen. Peti je ena, okusno in zares umeteljno peti je pa druga stvar. Upirati se postavimo velikanskemu koralu z revnimi močmi, to je tudi prazno početje, podobno onemu žabe v basni.

naj ostro spolnujejo ukaze ter naglašajo, da so sami odgovorni za osebe, sedeže in grbe zunanjih zastopnikov.

Is Rima se poroča, da italijanska vlada ni odbila zahtevanja avstrijske vlade, da se jej izroči *Levi in Parenzani*, ker dogovori v tej zadevi še niso skleneni.

V *Rimu* je bil zopet napaden *avstrijski poslanec* pri papežu. 4. t. m. zjutraj ob 9^h, je ustrelil v Reggio (Emilija) rojeni tiskar *Rigatieri* štirikrat z revolverjem v benečansko palačo, v katerej stanuje avstrijsko-ogerski poslanec pri papežu. Zadel ni nobenega. Napastnika so zgrabili in zaprli.

Nemški cesar je na novega leta dan izrekel svoje prepričanje generalom, ki so mu prišli čestitati, da se ohrani mir; tedaj časnikarji, ki ste nedavno tako rožljali, vteknite svoje sablje v nožnice!

Turški sultan se zelo briga za srečo svojih podanikov; vsak teden mu nove misli po glavi roje, zdaj se je namenil, če je verjeti iz Carigrada poročilom, ki pa navadno niso vredna veliko vere, dati Turčiji ustavo. — Turški sultan, muhamedanstvo in pa — ustava! Čuda se gode.

Sultan države Vadaj, ki meji na egiptovsko deželo Darfur, ukazal je požgati sedemnajst mest na egiptovski meji i še veliko več vasi, ker se je bal, da bi Egipčani ne prišli v deželo ter si jo podvrgli. Ukazal je tudi vse vodnjake zamašiti, prebivalce teh opustošenih okrajev pa je naselil v notranje deželi.

Is Londona poročajo, da so v *Brserumu* mnogo *Armencev* zaprli, ker so prišli na sled velice zaroti, katere namen je bil, turški jarem otrestiti. Zarotniki, katerih so zaprli 400, dobivali so podpore, če ni laž, od Rusije, Turška vlada je vsled tega oklicala stojno sodbo.

Egiptovski kralj je pomilostil vse politiške ujetnike, ki niso bili še obsojeni.

Abesinskemu kralju Janezu so roparji odnesli prestol, kateri si je dal napraviti v Adenu ter je platil zanj 25.000 Marije Terezije tolarjev.

Dopisi.

Trst, 3. januarja.

(*Laika veda*.) Došla mi je v roke vlaška »Dispensa« naslovena: »L'esposizione di Trieste del 1883« — pismo, ali kakor bi dejali naši rudečkari, »che va immortalando i membri del Comitato«. V tej nek gospodin pisatelj konservativne barve ali garde, ki je nam Slovincem nevarnejša od garde »indipendentistov«, popisuje hrvaški paviljon, in v prologu k temu mej drugim pravi: »Chi avrebbe giammai immaginato che anche l'interno di questo padiglione ci alleterebbe a tal punto con la sua strana tappezzeria e con una quantità di prodotti artistici ed industriali, che giammai si sarebbero cercati nel paese così detto barbaro (sic) dei Croati!«

Po tej izjavi gosp. pisatelja nam je soditi, da bi neka vrsta gospode v Trstu bila še nadalje smatrala nam posestrimo Hrvaško »barbarinim deželam«, da ni prišla tržaška izložba jej obvarovati narodne česti žalečega pseudonima?

S takovim pisarjenjem dokazujejo nekoji gg. pisatelji, da je »la colta Trieste« še vedno mej poslednjimi, da izve o napredovanju družih narodov na polju prosvete. »La Croazia« ni toli oddaljena od Trsta, da bi se o njenem napredku tu pri nas ne vedelo. Mogoče, da se je ta izjava morala položiti na papir po navdahnjenju kakove odlične osebe iz odbora.

Še celo i »*fratelli d'Italia*« so uvedli ilirski jezik i druga slovanska narečja na visokej šoli v Bologni. Naši Italijanci bi v tem morali posnemati svoje brate na dolgem škornju.

Se najbolje pa značuje tržaške pisatelje i njih vedo, kar »Dispensa« v prologu k padiljonu na dalje pravi: »Innanzi ad esso sulla spiaggia sventolava una grande bandiera a nastro tricolore bleu, bianco e rosso, colori di Francia (sic), con la sola differenza

Zbor »Byvali Čehove« pevan od kacic 6 ali 10 pevcev je smešna pokveka impozantnega koral. Za kaj takega je treba najmanj 150 pevcev s krepkimi glasovi. Zato bi bilo jako pametno, da bi se zljili zdaj pa zdaj vsi pevci iz obližja v en zbor, ker le takó je mogoče večje in težje zbere dostojno izvrševati. Dandanes se uže smemo pohvaliti, da nam Slovanom ne manjka večih in manjših kompozicij, katere si po svoje sposobnosti lahko izbiramo. Najbolj pohleven čveterospev se da lepo slišati, če se ga gladko pogodi. Svetovati je našim pevcem, naj pojejo take zbere, katerim so popolnoma kos.

Tempo je pri naših pevcih navadno prelen, pevci drug drugega poganjajo. S tem izgubi pesem krepkost in tudi pravi rhytmus, ker jo eden tu, drugi tam zategne, češ, da poje občutljivo. Andante je pri naših zbiorih uže tako polžev, da se bogu smili, kaj pa še le Adagio; to vam je mencanje! Tudi tiste muhaste spremembe v tempu, zdaj hitro, zdaj počasno, katere si nekateri pevovodje samovoljno dovoljujejo, da segečejo ušesa, so grda kvar lepej pesni, zlasti če je bolj resnega značaja. Pazijo naj dakle gospodje pevovodje, da umerijo pesni prikladen tempo, katerega se imajo vsi spevači držati, a ne samovoljno pospeševati ali zategovati. Zato je treba vselej en takt poprej z roko naznaniti tempo, kar se mora zlasti zaradi tega storiti, da vsi pevci k malu začnejo. Koj pri prvi glaski se vidi, ali so pevci točni, ako namreč vsi kakor iz enega samega grla povzamejo. Če zdaj eden, zdaj drugi v intonacijo pritapa, je uže slabo znamenje. Prav tako morajo pevci tudi na konen vsi na enkrat obmolkniti, kakor bi odrezal. Zavrtniti se mora vsacega v svoj glas zaljubljenega pevca, kateri ima navado razširiti glas na koncu, ko so uže vsi utihnili. To dirne poslušalca prav tako, kakor bi zasiljal po enoglasnem gromu cele vojaške čete še pritlikav pok zaspanega kasneža. Po čistej intonaciji

ehe i colori si seguono orizzontalmente e non in linea verticale».

Kdo se ne bi smijal? G. pisec, ali ni vedel, ali pa je bil primoran izpustiti karakteristiko — *la tricolore slava*.

Francoska tricolore je bleu (plava) — a naša slovenska ni *bleu*, temveč modra. Italijanščini nevesči po tem takem bi morali misliti, da v literaturi tako bogati ital. jezik nema izraza za *modro barvo*, da je prisiljen rabiti franc. *bleu* itd.?

V slovarjih nahaja se »celeste« *cielo* za našo *modro barvo*, ali i tudi zvano *nebesno*; a ne *bleu* (blü), ki pomenja prav prav plavo barvo, kar na našej trobojnici ni! — »Povera scienza, come tu di sapere ignuda vai!«

Pik.

IZ BRANICE, dné 3. januarja.

(*Naše vasniške poti, bralno društvo*.) V pregovoru se pravi, da je častnikarstvo 6 velika moč na svetu, to je, da kar se po častnikih razklada, večkrat pomaga. No! naj bi pomagalo odpraviti v naši dolini grde vasniške poti. Zdaj ko dan za dnem dežuje, ko je na potih blata, da se komaj do skladovne ceste prerije, pritožujejo se naši kmelje, da je potrebno poti popraviti; ko pa pride suho vreme in se poti le nekoliko posuše, bode vse pozabljeno in izgovarjali se bodo: ker je toliko časa uže slaba, naj še počaka, da se cesta skozi dolino na Gorico prebije. Neobhodno potrebno jo je popraviti vsaj tisti kos od Primorske meje skozi vas Kodreti do skladovne ceste; ker v to se vse druge poti iztekajo in je tako grda, da je nevarno po njej voziti. Stari ljudje pravijo, da pred sto leti ni bilo v naši dolini nobene poti, ampak vozili so po vodi potoka Branice in navadno so plujci rekali: da smo srečni, da imamo vodo, ko bi vode, oziroma broda ne bilo, ne imeli bi poti in skoro so prav imeli, ker tistikrat je poti vsaj voda vzdrževala, zdaj jih pa tako rekoč nobeden ne popravlja.

Božične praznike je imelo tukajšno bralno društvo, kmetska čitalnica, svoj prvi redni zbor, k ljubju agitiranju nekaterih je bil izvoljen z malo izjemo prejšnji odbor in tako so društveniki pokazali, da je večini ugajal in da imajo zaupanje do njega. Še leto ni minulo, kar se je društvo ustanovilo; kako lepo je bilo, dokler je mir vladal ter so se časniki le v društveni sobi čitali, ko so se pa časniki začeli domov posojevati, izginol je mir, kajti nekateri so vedno skrbeli, da se jih je dosti pozgubilo in nastali so prepri in uže se je mislilo, da društvo propade. K malu pa se je razvidelo, da je le malo taci, kateri društvo izpodkopavajo in da se tudi brez njih lahko izbaja, toraj je odbor sklenol, da odslej morajo vsi listi 8 dni na mizi v društveni sobi ležati in v društvo se bodo sprejemali le taki, kateri se temu sklepu podvržejo.

Domače in razne vesti.

Društvo »Progresso« je postavilo za svojega kandidata v IV. razredu za dopolnitno volitev v mestni zbor, ki se bode vršila dné 8. t. m. od 9. ure dop. do 2. ure pop. v mestnej hiši, znanega gospoda E. Raskoviča, hudega lahona, ki se je odpovedal predsedništvu »Societá operaja« zaradi tega, ker ni hotel, da bi šlo društvo naproti cesarju se zastavo. — To pomenja, da se omenjeno društvo odločno stavi na stran »Iredente«, akoprem od druge strani v znanih resolucijah zahteva od sedanje vlade vse polno pomoči in prednosti za Trst. Ubi consequentia?

Tržaško patrijotično društvo pa je postavilo za kandidata g. Eduarda viteza **Strudthofa**. — Mi se sicer ne mešamo to pot v volitve, vendar pa smo gotovi, da vsi Slovani, kateri pojdejo volit, bodo dali svoje glase zadnjemu, nikoli pa ne Iredentaru.

Odprava svehodne tržaške luke. Poročili smo uže, da so bila o tej zadevi posvetovanja v trgovinskem ministerstvu. Kakor poroča »Presse«, izdelal se je pri tem posvetovanju le teoretičen, splošen načrt o rešitvi tega prašanja. Pri tem se bo ko-

morajo torej pevci vsi na migljaj pesen povzeti in na koncu odrezati.

Kar jasnost pesni posebnó kvari in jim neko zamolklost daje, je slabo in nepravilno izgovarjanje samoglasnikov pa tudi soglasnikov. A, e, i, o, u, naj se vsak po svoje lastnosti čisto izgovarja, da ni čuti v pesni zmerom nek zamolkel u. Po mojem mnenju bi se moral pevati i na koncu besedij vselej kakor čisti l. a ne združiti se samoglasniki v diftong au, eu itd. Sicer je to malenkost, samo da ga vsi enako izrazijo, bodisi uže tako ali tako. Na take stvari je treba gledati posebno pri pesnih družih slavjanskih narečjih. V tem obziru se čuje pri naših pevcih čestokrat prava »čorbine čorbe čorba«. Kedo bi si v taci slučajih ne mislil, da pevci ne vedo, kaj pojejo. Le žalibog, da je to pregostokrat resnično. Dolžnost pevovodjem je, razložiti pomen besedij in pokazati, kako se izgovarjajo. Vrh u vsega tega mora pravi pevovodja razložiti pevcem glavno idejo pesni, objasniti jim tako rekoč situacijo, da prav pogode lastni jej duh in čut.

Da piano, forte, crescendo in decrescendo itd. niso prazne igrače, mora biti vsakemu pevcu jasno. A bolj kakor na glaskah, morajo se čitati taka znamenja na pevovodjevi roki, katera se ne sme nikader dati obvladati od pevcem, ker sicer tak pevovodja zbora ne vodi, ampak vodi.

Prebravši te verstice porečejo gg. pevovodje s pevci vred: nu, kaj posebno izvirnega nam mož ni povedal. Jaz pa bom mislil na Kolumbovo jajce, in zadovoljno se bom smehljaj, če se mi je posrečilo, da v prihodnje ta ali oni naglavni ali manjši greh izostane pri naših pevcih, katere srčno pozdravljam!

J. K.

(Dalje prihodujič.)

likor mogoče oziralo na varstvo tržaških interesov i se določi prehodna doba ter ustanove novaskladnišča.

Tržaške razstave loterije. Katera bi bila imela biti včeraj, prenesla se je na 18. dan februarja. Govori se, da pri prodajanju srečk ni bilo posebne sreče.

Premeščenje. C. k. pristav Emil Nadamleški iz Sežane in Simon Letich iz Voloskega sta postala c. k. pristava pri dež. sodniji v Trstu.

Za italijanskega generalnega konzula v Trst pride namesto vojvode Licignano, g. Durando, dosedaj konzul v Črnejgori, na njegovo mesto pa pride znani Macciò bivši konzul v Tunisu.

Tržaške novice. Sliši se, da hoče ministerstvo v komisijo, katera ima prevdarjati vse potrebno za odstranjenje proste luke, pozvati tudi nekatero uplívne osebe iz Trsta in da predno se odpravi prosta luka, dobimo še več novih občnih magazinov, sploh se bo skrbelo, da ne bo Trst preveč čutil važne spremembe. — Iz Reke pa je došla vest, da tamošnjo prosto luko mislijo odpraviti že s 1. julijem t. l. in ako je to istina, potem smo tudi mi v Trstu bliže tej naredbi, nego se v obče misli.

Fakirsko društvo, sestavljene iz zgoli Slovencev izvolilo je z novim letom nov odbor, v katerem ni več glasoviti Šabec, ki je to društvo več let za nos vodil. — Mož je zaslužil še kaj družega.

Plinova tovarna je napravila na borski neko novo svetilnico z reflektirji, ki tako dobro sveti, kakor pravijo, da nadomestuje električno luč. — Kaj vse stori bojazan pred konkurenco.

Predvčerajšnjem zvečer se srečati na velikem trgu dve ženski. — Ker sti imeli nekaj med seboj, začeli se najprej pripraviti, to je šlo kakor klepetec v mlinu, a besede ste ji zgrele še bolj, zaradi česar ste se začeli tepsti in bil vam je tak škandal, da se je kratkočasilo na stotine oseb, dokler ni policija konca storila ženskem dvoboju.

Predvčerajšnjem so izlekli iz morja blizo sanitete okolo 50 letnega, močnega moža, dobro, civilno oblečenega, pri katerem so našli 4 mošnjice in v njih gl. 42. — Kedo je, ni bilo mogoče dozdej zvedeti.

Predvčerajšnjem jutraj je padel fakir Alojzij G. v morje blizo novega mosta; policija ga je precej rešila iz nevarnosti.

Slovenska čitalnica v Trstu priredi ta predpust dve veselici v krasnej dvorani »Monte verde« in sicer 20. januarja tombolo s plesom in dne 30. januarja *veliki ples*. — Letošnje veselice utegnejo biti krasnejše od lanskih, ker je prvič več novih odličnih udov pristopilo v čitalnico in drugi hode odbor letos razposiljal na veliki ples mnogo vabil tudi vsem odličnim osobam na deželi. Čas bi bil, da postane vsak omikan tržaški Slovan tudi ud čitalnice!

Srečke loterije za »Narodni dom« se dobivajo v Trstu pri *operništvu »Edinosti«* (via della Zonta 5.), pri g. *Fran Žilko*, (Corsia Stadion 1.) in pri g. *Cegnarju*, telegrafskemu kontrolorju. Nadejamo se, da jih kupi vsak rodoljub, kateri to ime zasluži, če ne več vsaj eno srečko.

Policjsko. 24 letnega trgovskega pomočnika Jožefa S. so včeraj zaprli na tožbo njegovega očeta, kateremu je ukradel iz zaprtega kovčega zlato verigo, zlate uhane in 17 tolarjev. Ubogi oče, kateri more sina predati sodniji. — Policija je zaprla fakina, ker ga je našla v novej luki, ko je rezal vrečo, da bi iz nje kradel kavo. — Družega fakina je zaprla, ker je ukradel v mesnični ulici gnjat. — V Guardielli so hoteli tatje ulomiti v vilo Polak; a odgnal jih je vrtnar, ker pa tam niso nič opravili, šli so v bližnjo vilo Renner in so tam pokrali nekoliko rac in lonec masti.

Izpred sodnije Janez Stok iz Dan pri Sežani bil je 4. t. m. obsojen pred dež. sodnijo na 2 leti ječe, ker je neke prodajalki Mariji Drekonja, prodajalki na trgu, s katero je več časa imel ljubezen, ukradel raznih stvari v vrednosti blizo 13 gold. in ji potem še preti, da jo umori. — Možakar je bil uže poprej enkrat kaznovan.

Posnemanja vredno. Po vseh velikih mestih se v vsakej delalnici nahaja vsaj en list, da ga delalec bero. Naročnina se plačuje s tem, da vsak delalec par novičev v ta namen pri plači vodji pripusti. Mi opozorujemo naše slovenske peke, naj si napravijo po vseh delalnicah slovensk list za malo novičev na teden. S tem bo prilika dana vsacemu, da lahko vsak hip čita, kaj se po svetu godi.

Čitalnica Sežanska je sklenola pri svojem obnem zboru dne 28. decembra med drugim napraviti zanimivo veselico dne 4. februarja 1883 v viteza Scaramanga prostorih. Na omenjeni veselici, pri kojoj bodeta sodelovala vrloznani »proseški« in pa novo osnovani »kraški« kvartet, bodo govorili, deklaracije, razni pevski zbori in pa zanimiva burka: »krojač Fips«; mej posameznimi točkami bode najbrž sviral septet vojaške godbe, nazadnje se bode pa pošteno plesalo. Natančen program naznani v ene naslednjih števil. Veselični odbor.

Goriške zadeve. Neko nam dobro znano pero iz Goriče pere v »Cittadinu« od četrtka umazano perilo poprejšnjega mestnega zbora. — Glavni namen dopisnika pa je, da sebe opere. — On hoče ljudi slepiti, da mestni proračun kaže več dohodkov, nego troškov, da je torej finančno stanje goriškega mesta brilantno. — Kedo mu veruje? — Nadalje pa se spravlja na dr. Rojca, češ, da vsa njegova kritika o goriškem novem pokopališču je naslonjena na neistinite številke i. t. d. in mu očita, zakaj ni protestoval ob času proti novemu pokopališču. — Mi se spominjamo, da se je pisalo v »Soča« proti novemu pokopališču uže precej, ko se je slišalo o njem in tudi v italijanskih listih smo čitali močno grajo tadašnjega novega projekta; pisalo se je uže precej, ko se je misel o novem pokopališču l. 1875 pojavila, da v Panovcu bodo mrtvi plesali. — A vsemogočni

dopisnik »Cittadinu« to dobro zna, in tudi zna, da je bilo nekaj zaslužka in ker je bil zaslužek, posmebovali so se goriški matadorji, ki so imeli ljudsko menenje v žepu, vsakemu nasprotovanju in dobremu svetu. — Ako so denes vsi ti grdi grehi prišli na dan, in se tisto poprej zapeljano ljudsko menenje proti omenjenim matadorjem obrača, ni tega kriva ni »Soča« ni dr. Rojca, ampak stari goriški grešniki naj se rajše spominjajo pregovorov: enkrat teče zajec, enkrat pa pes in družega: »Chi semina vento, raccoglie burrasca«. — V Gorico je došel nek aristokratski gospod iz Prage, kateri pravi, da je predsednik ondotnega kluba strelcev in da ostane samo nekoliko dni v Gorici. — Skregal se je bil z dvema stotnikoma, katera sta ga pozvala na dvoboj. Na novega leta dan resj gredo vsi trije v ondotno vojaško bolnico; Pražan se bi je najprej z enim, s sabljo ga močno rani, potem zopet z drugim in rani tudi družega. — Dal je torej civilist dobro lekcijo dvema vojakoma. — V Gorici je začel z novim letom izhajati nov italijanski list »Il Corriere Goriziano« po dvakrat na teden. Kakor se sliši, bode ta list nova izdaja pred leti umrlega »Isonzo«.

Kranjska hranilnica je ljubljanskemu »Sokolu« prepustila v brezplačno porabo realnino telovadnico.

»Südtirolische Post.« Ta našim bralcem uže znan, izvrstno uredovan časnik priporočamo posebno našim čitalnicam in bralim društvom. Hrabro brani pravice Slovencev in odbija napade fanatičnih nemčurjev. Izhaja v *Mariboru* po 2 krat na teden, in stane po pošti za vse leto 6 fl. 60 kr.

Nesreče. Povodnji so zadnje dni zopet mnogo škode povzročile. Dunajska okolica je bila na nekaterih straneh poplavljena, celo v nekatera predmestja je voda drla, v Brigittenavi in Leopoldstadtu, kder je bila nevarnost, izselili so se stanovalci. Škode je po okolici veliko. Mej Tulnom in Absdorffom se je porušil most Fran-Jozefove železnice, tudi na druge kraje je zaradi povodnje občevaranje pretrgano. 3. t. m. je bila nevarnost za Dunaj velika, 4. pa je začela Donava padati.

Tudi na *Štajerskem* je povodenj, posebno v mircalske dolini, veliko škodovala, ker je bila dolina skoraj vsa pod vodo. Enake nesreče so se godile tudi v nemških, vzlasti porenskih deželah in onih, ki leže ob reki Meni.

Na *Angleškem* pri mestu Barmouthu pa se je 2. t. m. pripetila zopet velika nesreča na železnici. Odpel se je vagon, v katerem so bili popotniki, ter z strašno hitrostjo se prevrnil v propad. Mašinist in kurjač sta ostala mrtva, in več popotnikov je bilo nevarno poškodovanih.

Največja čitalnica za prosto ljudstvo je bila osnovana v Londonu v letu 1842. Za knjige se je uže takrat dalo nad en milijon goldinarjev v zlatu. Dan danes je nameščena v 8 velikanskih hišah, ki so nje lastnina. Vodja te čitalnice ima 10.000 gl. letne plače. To društvo ima svoje podružnice po vsem Anglskem, Škotskem in Irskem ter se naroča na knjige, ki so ljudstvu koristne in dobre, ne na en iztisek ali dva, ampak na 2000 do 3000. To je čitalnica!

Razžaljena porotna sodnija. Neka posebno smešna dogodka se je pripetila nedavno pri nekem amerikanškem sodišču. Zatožen je bil zamurec Rob Tomkins zaradi pretepa, za pričo zoper njega je bil poklican njegov rojak, imenovan stari stric Mose. Ta je imel pričati o tem, ali je Tomkins prepil vzbudil, da se je pretep začel, in sodnik mu je rekel: »Povejte sodniji vse, kar v tem pretepu veste«. — »All smem to povedati sodniji, kakor je moja navada«, vpraša Mose in ko mu to pritrdi sodnik, začne Mose: »Gospodje porotniki, vi ste največja nesnaga, kar sem je videl«. — »Molči! — zgrmi državni pravdnik. — »Gospod sodnik, obsodite pričo zaradi razžaljenja sodnije!« zakriči eden izmed zagovornikov, načelnik porotnikov tudi vstane in prosi sodnika, naj varuje porotnike takih napadov. Sodnik reče: »Priča, če porotnike še enkrat razžalite, ostro bom z vami postopal«. — Na to zamrma stari Mose: »Jaz nobenega ne razžalim, če mi besede ne prestrizžete«. — »Tedad nadaljujte« — odgovori sodnik in stari Mose začne zopet z mirno besedo: »Gospodje porotniki, vi ste največja nesnaga, kar sem je videl zunaj ječe!« — Državni pravdnik plane k višku, porotnikov načelnik kliče sodnika, naj porotnike brani zasramovanja, zagovorniki se repenijo in žandarm zgrabijo za ramo starega moža, ta pa se obrne proti porotnikom in ponavlja: »Vi ste največja nesnaga, kar sem je videl zunaj ječe« — tako je rekel zatoženec, ko je stopil v krmo, in zaradi tega se je začel pretep. — Državni pravdnik in porotnikov načelnik sta hitro sedla, zagovorniki pa so se v jezik vgriznoli, da so se smehu ubranili, na sodnikovem obrazu se je opazil nasmeš, obilna zbrana množica pa se je iz vsega grla zakrohotala, a priča je ostrmel in v otroške nedolžnosti ponovil: »Vi ste največja nesnaga, to je Tomkins resnično rekel«. — Ta dogodka, seje pripetila nedavno v Austinu, in ker ni le smešna temuč tudi podučljiva in karakteristična, zato smo jo priobčili.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Kmetijska pisma.

Naloga kmetijstva je gotovo ena najpoglavitejših, kajti ono ima človeštvo s hrano preskrbovati ter ga tako rekoč na svetu obdržati. Cim bolj človeštvo raste, tim bolj se naloga kmetijstva širi, kajti vsak človek hoče in mora jesti, ako hoče živeti. Po množini pridelane človeške hrane, po sredstvih, s katerimi si prideluje, kakor tudi po njej lastnej kakovosti, to je dobroti, razločujemo razne stopinje kmetijske populnosti enega dela sveta, ene dežele, enega kraja.

Dostikrat se sliši, da so Kitajci ali Kinezi prvi kmetovalci, ker oni so najgostejši narod na svetu, kateri si pa vender sam potrebno hrano priskrbuje. Da morejo to storiti, izkoristujejo si ne le trdne zemlje, temuč uže celo vodo in zrak. Kitajci imajo v zraku višeca in na vodi plavajoča zemljišča, vrte. Da morejo to storiti, naklanjajo snovi, okolo katere se vse kmetijstvo suče« to je gnojilnim snovem, največjo pozornost. Oni goje pa tudi svoje kmetijske rastline in živali z največjo, reči se sme, škropulozno natančnostjo. Znano je na primer, da je Kitajcu velika zamera, ako gost pri njem obeduje, pa mu za to nič plačila v podobni lastnega blata neprivoščiti. Kitajci ne spuščajo namreč svojih stranišč, kakor je to v belej Ljubljani in po drugih naših mestih, trgih, da še celo vseh! navadno, v kako mimo tekočo vodo, kajti oni stranišč v našem pomenu besede še nemajo. Kitajci imajo za opravljanje svojih telesnih potreb sicer posebne prostore, toda ti so najnavadnejši od gostišča ali obedišča le s kako takozvano »španskosten« ločeni, za katero so lepe, tudi dragocene porcelanaste posode postavljene. Kar se po dnevu in po noči v takih posodah nabere, to odnesejo s kmetijskim delom poslujoče osebe vsako jutro iz hiše na kmetijstvo. Znano je tudi, da Kitajec svoje kmetijske rastline in živali z večo — dostikrat uže kar naravnost smešno — natančnostjo oskrbuje, kakor pri nas najmarljivejši vrtnar svoje cvetice. V dokaz njih natančnosti v tej zadevi naj navademo le to le: Po posredovanji nekega blazega prijatelja, italijanskega podanika, sprejeli smo leta 1874. en karton originalnih japonskih — Kitajci in Japanezi ali Japonci so si v običajih, kakor znano, jako slični — svilodnih jajčic. Ko smo karton ogledovali, morali smo se kar čuditi, kako vidno so bila jajčica na njem zaležena. Najmanjšega prostora ni bilo jajčk prostega videti; še manj pa, da bi bilo drugo jajce vrhu drugega zaleženo. Še bolj smo se pa čudili, ko smo poznejši v knjigi slovečega, na našem Primorskem, in sploh po vsej Avstriji dobro poznatega rajnega profesorja Haberlanda čitali, da izvira velika rednost pri zaleženih jajčkih kineških sviloprejskih kartonov od tod, ker sedi za večimi zalegajočimi metulji vedno oseba, katera s pomočjo slonokostenih palčic, njih zadnje dele života tako krene, da morejo jajčice zaleči le tja, kamor si to on želi! No taci in enaci izgledov kitajske natančnosti bi navedli lahko še več, pa zadostuje naj prav zdaj omenjeni.

In pri vsem tem vender Kitajci niso prvi kmetovalci na svetu, kajti uže dalj časa sem ni po vsem res, da bi oni za svojo potrebo zadosti hrane pridelovali. Predlansko leto se le smo čitali po časnikih o strašanskej lakoti, katera je v Kini vladala, in o res »originalnih« sredstvih, s katerimi so jo mislili višji kineški duhovniki odvrniti.

In ako bi je tudi zadosti pridelovali, ne značil o bi to v Kini še uzornosti kmetijstva, kajti preprosti Kitajec potrebuje za svojo osebo kaj malo hrane, ker se živi večinoma le od riža, rib in čaja. »Visoke kitajske osebe« uživajo tudi gliste, netopirje, podgane miši i. t. d., katerih pa, menimo, ni potreba kmetovalcem še le prirejati; sicer pa buon appetito! k pojednjam takih grizlajev. Kitajci se tudi za pridelovanje pridelkov čisto nič ne poslužujejo posebnih orodij, še manj pa kakih strojev; vse jim je skoraj matika, in pa gola roka. No pridelki kitajkega kmetijstva so res izvrstni, pa za hranitev izven kitajskega človeštva skora brez vsega pomena. In saj tudi ni nikakor opravičeno zahtevati, da misliti le, da bi bil narod, katerega še dan danes k nekultiviranim še paganskim prištevamo; v kmetijstvu uzoren. Umno kmetijstvo — kar dandanes tako imenovati smemo in moremo — gotovo je mogoče le tam, kder se z njim tudi splošno olikani, osobito pa še zdravno strokovno izobraženi ljudje ukvarjajo, in to v kolikor mogoče velike meri; kajti le taki ljudje so v položaju, razmere in zahteve časa poznati, prav presoditi, in po pravej presodbi tudi svoja gospodarstva urediti. Umno kmetijstvo brez »kmetijske inteligence« je dandanes nemogoče. Vsak kmetovalec, kateri hoče dandanes opravičeno »umni kmetovalec« zvan biti, mora biti kolikor toliko tudi trgovskega značaja. S tem pa nočemo nikakor reči, da bi moral vsak večji int-ligentni kmetovalec poleg kmetijstva tudi še kako prodajalnice, ali sploh nekmetijsko kupčijo imeti, kar se pa žali Bog! prav pri nas Slovincih tako rado in tako gostokrat nahaja. Pri nas je uže skoraj navada postala, da si bolj, v mestu, trgu ali pa vasi situirani posestnik, češ: »na saj kmetijstvo tako nič ne nese« h kmetijskemu gospodarstvu še trgovsko ali gostilničarsko priklapi. To je pa kmetijstvu na kvar, na škodo, kajti, prodajalnice, kréma pošta i. t. d. vse to doprinaša k zanemarjenju kmetijstva; k njegovemu propadu. Ako trdimo in poudarjamo, da mora umni kmetovalec tudi trgovskega značaja biti, hočemo s tem le toliko reči in poudarjati, da mora umni kmetovalec dandanes dobro presoditi znati, katero kmetijsko blago in v kakej popolnosti se v trgovini zahteva i najboljše plačuje, poleg tega mora pa še računati znati in o gospodarstvu knjigo voditi. Kder se splošno, in osobito strokovno izobraženi ljudje s kmetijstvom ne ukvarjajo, tam ni napredek mogoč, tam narasta le kmetijski proletarijat, katerega navadna velika razkosanost posestev še kaj mogočno v vseh slabih lastnostih podpira.

To kar smo tukaj rekli, velja za cele dele sveta, cele dežele, posamezne kraje. Da je temur res tako, dokazuje nam narboljše Amerika. 410 let je še le, kar je Kristof Kolumbus ta del sveta Evropejem razkril. Takrat so bili Amerikanci — boljši rečeno Indijanci — čisto divji narod, kateri je le ob lovu divjih, v vodi ali na suhem živečih živali, ob divjem sadji, da še celo ob človeškem mesu živel. O kmetijstvu niso Indijanci niti pojma imeli. Indijance, kolikor jih je še, tudi še dandanes nikakor ne moremo prištevati k omikanim umnim kmetovalcem, kajti oni so rod, ka-

teri se ne da olikati. Ali oglejmo si naseljeno ljudstvo, oglejmo si dandanašne Amerikance.

(Dalje prihodnjič.)

Velika škoda proti našim bratom južnim Štajercem od *šloksere*. Pri Brežicah se je ta mrčes leta 1881 nabajal v 44 parcelah z 29 oralov zemlje, leta 1882 pa uže v 237 parcelah z 631 oralom zemlje. In tako se ta vinska kuga naglo širi — gorje ubogemu kmetu, ako ne pride k malu gotova pomoč!

Bombaževa stoletnica. Prihodnje leto bo 100 let, kar je prišlo prvih osem bal bombaža iz Amerike v Evropo. V spomin tega veličnega dogodka so Amerikanci sklenoli napraviti v Cincinnati razstavo bombaža in izdelkov iz njega. Nadejajo se, oprti na skušnje iz bombažev razstave v Atlantici, da bo ta razstava imela velik vseh.

Volilcem IV. volilnega razreda!

Podpisani, združeni v volilni odbor po sklepu tržaškega političnega društva in v zmislu delovanja tega društva priporočajo Vam za kandidata v mestni zbor gospoda

Eduarda Strudhoff-a, (ladjarja.)

Večina Vas volilcev, ki ste mali obrtniki in rokodelci, po zna in more ceniti njegovo izvrstno lastnosti in njegov trud za povzdigo obrtnosti in rokodelstva v našem mestu, kar je posebno zdaj velike važnosti za naše mesto, ko mu bode treba obračati vso pozornost na povzdigo obrtnosti in rokodelstva, v katerem obziru se naš kandidat vedno trudi kakor pravi in skrbni oče.

Volilci! Posvetujte se gledé svojih koristi, katere imate spojit v pravej ljubezni do domovine s skupnim dobrom, mej Vami naj kraljuje prava meščanska sloga, svoboda in previdna delanost na politično-gospodarskem polju, in ako boste vse to jemali v poštev, gotovi smo, da boste glasovali za našega kandidata, ki združuje vse potrebne lastnosti za tako delanost in Vas bode torej na vsako stran dobro zastopal.

V Trstu, 3. januarja 1883.

Volilni odbor tržaškega političnega društva:

Andreola Francesco — Antonopulo Costantino — Arturo Giovanni — Basevi Giuseppe fu Aless. — Begna Antonio — Avv. Benigher Nicola — Bordini cav. Giuseppe — Borghi Luigi — Brunner Beniamino — Brunner Dr. Eugenio — Buchler Dr. Julius — Buchreiner cav. Luigi — Burgstaller G. B. — Burgstaller pl. Jožef — Cadore Luigi — Candellari Leopoldo — Cav. Carazzani Angelo — Clesovich vitez Spiridon — Colognatti Giovanni — Cosolo Giovanni — Kosula Ferdinand — Cumin Domenico — Defacis Dr. Jožef — Degano Luigi — Di Demetrio Antonio Costantino — Dimmer cav. Francesco — Eckhardt Gustav — Eisner Giacomo — Goldschmidt cav. Leopoldo — Hofmann Carlo fu Giuseppe — Jelussig Josef — Sigmund — Lampich Matej — Leustig Ivan — Lorenzen Michele — Avv. Lunardelli Clemente — Lutschmann Dr. Carlo Vittorio — Luzzatto Aaffaele fu M. — Maffei Alessandro di Massimiliano — Mighetti Antonio — Miklavčič Josef — Miklavčič Michael — Mingotti Antonio — Morpurgo Barone Emilio — Morpurgo Barone Marco — Padovan Domenico — Pagan Gio. — Palese Pietro — Parisi Giuseppe — Pozze Pietro Augusto — Petracco Francesco — Pinter Dr. Adolf — Pollak Carlo — Pollitzer Augusto — Pollitzer Enrico — Poreta Dr. Carlo — Ralli Barone Paolo — Reinelt cav. Carlo — Ress Giuseppe — Ricchetti cav. Eugenio — Righetti Dr. Giovanni — Rilmeyer Baron Carl — Rothermann Daniele — Rwnnik Eduard — Sartorio Barone Pietro junior — Stalitz vitez C. M. — Schiavoni Augusto — Schollman Wendelin — Scholz Tommaso — Slaus Jož. Lor. — Stofa Peter — Thaller Jakob — Tommasini cav. Dr. Antonio — Urbancic Matej — Vierthaler prof. Augusto — Avv. Volpi de Antonio — Vörös Giuseppe — Vucelich pl. Ivan — Zennari Giovanni.

Volitev bode v ponedeljek 8. t. m. od 9. ure zjutraj do 2. pop. in od 4. do 5. ure pop. v mestnej dvorani v II. nadstr. Vsak volilec naj zapiše ime in priimek kandidata.

Poslano.

Ker nam od slovenske strani dozda ni bil priporočen še nobeden volilec za III. volilni razred, in ker »Progresso« postavlja letos zopet same iredentovce, mislimo, da bi bilo dobro, da volimo vsi slovenski volilci kandidata zmerne stranke, ki je g. Ignacij Brüll, spediter in bivši predsednik trg. zbornice, zaslužen mož in če tudi ne Slovan vsaj dober in zanesljiv avstrijski patrijot. Le iredent-tarja ne! to naj bode naše geslo!

Več slovenskih volilcev III. volilnega razreda.

Izrebanje srečk »rudečega križa« 2. januarja vzdignene so bile te le štev.: glavni dobitek z 200 000 gld. je dobila serija 1385 št. 17; 2. drugi dobitek z 1000 gld. ser. 6238 št. 48; po 500 gld.: ser. 2129 št. 25, ser. 4054 št. 40, ser. 4927 št. 31 in ser. 8914 št. 31, po 100 gld.: ser. 3139 št. 35, ser. 4238 št. 47, ser. 5552 št. 31, ser. 6445 št. 38, ser. 7497 št. 30, ser. 7629 št. 30 in ser. 11778 št. 15, po 50 gld.: ser. 308 št. 1, ser. 1410 št. 28, ser. 2749 št. 40, ser. 3302 št. 47, ser. 3593 št. 34, ser. 9732 št. 48 in 10014 št. 25. Te le serije dobé po 12 gld.: 1075, 2205, 2235, 3775, 5498, 5646, 6703, 7835, 8048 in 9546.

Srečke mesta Ljubljane. 2. januarja so bile vzdignene te le štev.: glavni dobitek z 30.000 gld. je dobila št. 70.10, drugi dobitek z 2000 gld. št. 55.003, po 500 gld. so dobile št.: 27218, 32526, 41939, 48326, 57436.

Posojila dunajskega mesta leta 1884 bile so izrebane te le srečke: 57, 70, 300, 620, 721, 754, 909, 1072, 1122, 1124, 1137, 1206, 1217, 1359, 1392, 1523, 1720, 1730, 1743, 1899, 1937, 1939, 1999, 2191, 2226, 2228, 2366, 2439, 2441, 2485, 2495, 2651, 2692, 2930, 2972, 27877, 3156, 3163, 3212, 3482, 3506, 3883.

Zahvala.

Nasemu čestitemu kaplanu in šolskemu katehetu gosp. **Fr. Kofolu**, ki je zelo unet za nauk in napredek naše šolske mladine, za obilni dar dvadeseterih gold. koje je blagodušno podaril v podporo ubogim našim šolskim otrokom na Brijah za nakupovanje šolskih učnih knjig in razne šolske tvarine: Zahvalujemo se blagodušnemu gospodu in naj bi tako dejanje bilo vzgled njegovim č. tovarišem ter naj bi obilen sad prineslo in našlo opravičen odmev.

Ne morem si kaj, da ne bi objavil tega plemenitega čina, kar bi uže davnej imelo se zgoditi od dotičnih merodajnih oseb.

Kakor se čuje, nočejo naš velečestiti gosp. plovati tudi zaostati ter pozvedeli smo iz gotovega vira, da se bode za novo leto tudi rífenberskim bosonogim, razoglavim in skor razčapanim šolskim otrokom gorka obleka in obutalo delilo: Bog stoterno povrni milosrčnemu gospodu njega človekoljubno dejanje.

V imenu več hvaležnih brejskih občinarjev.

Brejski.

Tržne poročilo.

Kava — v dobrem obratu, kupčija bolj živahna, cene trdne. Prodalo se je 2500 vreč Rio navadne po gld. 33 do 47, 300 vreč Santos po gld. 46 do 52.

Sladkor — Kupčija je nekoliko boljša, cene pa so nespremenjene, pa utegnejo poskočiti.

Sadije — Malo kupčije, cene nespremenjene.

Olje — Cene finega namiznega so trdne, jedilnega mlahove. Namizno stane denes gld. 55 do 64, jedilno gld. 37 do 42.

Petrolje — nespremenjeno stanje, cene tudi nespremenjene, a trdna.

Domači pridelki — v slabem obratu; cena fižola slabe, masla nespremenjena.

Malopetrolje v žitu in sploh prevladuje mlahovost skoro gledé vsega blaga.

Borsno poročilo.

Državni papirji se drže dobro, kurzi so nekaj viši in trdni. — Valute in devize trdne.

Dunajska borsna

dne 3. januarja

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld. 85 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 » 65 »
Zlata renta	95 » 95 »
5% avst. renta	91 » 65 »
Delnice narodne banke	834 » — »
Kreditne delnice	283 » 80 »
London 10 lir sterlin	119 » 30 »
Napoleon	9 » 48 »
C. kr. cekini	5 » 64 »
100 državnih mark	58 » 60 »

V najem

se odda, na najlepšem kraju tik glavne ceste, eno uro od Gorice stoječa hiša št. 83, z štiriimi dično napravljenimi sobami, kuhinjo, kletjo, širnim dvoriščem, štalo in vrtom; za gostilno, mesnico in vsako kupčijo pripravo.

Pogoji se izvedó pri lastniku
Antonu Drufovka
v Mirni.

3-2

IVAN AMHÄUSER

fabrikant vsakovrstnih šopkov in krtač po najnižjih cenah, odlikovan na tržaški razstavi z srebrno medaljo. V Trstu, Via delle Beccherie Nr. 1392-1.

KAROL LUDWIG

fabrikant vsakovrstnih šopkov (pinzeljev) in krtač v Mariboru — na Štajerskem
Tovarna: Allerheiligengasse N. 14 — Prodajalnica: Herrengasse N. 1. 12-1

Kedor hoče, dobi cenike. Naróbe na omenjene izdelke prejema g. Amhäuser. Via delle Beccherie N. 1392-1.

Pivovarna al

„Magazzino lungo“

23. decembra m. l. odprla se je zopet

pivovarna „AL MAGAZINO LUNGO“

Piazza S. Giovanni.

Točilo se bode izvrstno Dreherjevo pivo in najboljšje štajersko vino. Za okusna in pristna jedila po tako nizkih cenah, da se gostilničar ne boji nobene konkurence, je preskrbljeno. Podpisani se torej nadeja, da ga bodo obiskavali posebno tudi p. n. slovenski gostje.

Ivan Pečenko,
gostilničar.

2-2

L A FILIALE IN TRIESTE

dell'I. r. priv.

Stabilimento Austriaco di credito

per Commercio ed Industria.

VERSAMENTI IN CONTANTI

Banconote:

3 1/2% annuo interesse verso preavviso di 4 giorni
3 1/2% „ „ „ „ „ 8 „
4% „ „ „ „ „ 30 „

Per le lettere di versamento attualmente in circolazione, il nuovo tasso d'interesse comincerà a decorrere dalli 27 corrente, 31 corrente e 23 Novembre, a seconda del rispettivo preavviso

Napoleoni:

3 1/2% annuo interesse verso preavviso di 30 giorni
3 1/2% „ „ „ „ „ 3 mesi
3 1/2% „ „ „ „ „ 6 „

Banco Giro:

Banconote 2 1/2% sopra qualunque somma
Napoleoni senza interessi

Assegni

sopra Vienna, Praga, Pest, Bruna, Troppavia, Leopoli, Lubiana, Hermannstadt, Innsbruck, Graz, Salisburgo, Klagenfurt, Fiume Agram, franco spese.

Acquisti e Vendite

di Valori, divise e incasso coupons 1/2% provvigione.

Antecipazioni

sopra Warrants in contanti 5% interesse annuo franco di provvigione.

Mediante apertura di credito a Londra 1/2% provvigione per 3 mesi.

Effetti 6% interesse annuo sino l'importo di 2000 per importi superiori rasso da convenirsi.

Trieste, 24 Ottobre 1882.

(28)

Mirodilnica

(drogerija)

E. MORPURGO, lekarnik.

Via S. Giovanni št. 4, poleg pivarne »Aurora«.

Velika zaloga zdravil za konje, prešiče, pse, osle, to je Restitutions-Fluid, lečna zrna (pile) čistilna, lečna zrna proti konjskim glistam strup za miši, vse to pripravljeno po Fr. Janezu Kwizda: c. k. dvornemu oddajalcu v Korneuburgu, kakor tudi tinktura proti trganju od Kwizde.

Zaloga mirodilj, barv in firnežev.

Petrolje dvakrat čisteno (luč kakor plinova) po 8 soldov liter, vse blago prve vrste.

Govori se tudi slovensko in nemško. 5-4

Prva istrska voščarna

v Rovinju

odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.

Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, ž. cerkvenim društvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:

I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posebnost) naslikane na olje, okrašene s zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev . Kilogr. gld. 3.—
Sveče, duplirje, velike sveče itd. „ „ 2.—
II. vrsta „ „ 1.65
III. vrsta „ „ 1.40
Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz „ „ 1.20

NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zacelano; povojilo (embalaža) račun se po ceni kar stane. V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.

12-8

Figli di Antonio Artusi.

Nič več kašlja

(10-2)

Prsni čaj

napravljen po lekarničarju

G. B. Rovis, v Trstu, Corso 47

ozdravi vsak kašelj, še tako trdovraten, kakor to spričujejo mnoga naročila, spričevala in zahvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi prvih tuk. zdravnikov.

Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in čisti kri, ima dober okus in velja en zavojev za 8 dni 60 soldov.

Omenjena lekarna izdeluje tudi pile za prestenje života in proti madroni iz soka neke posebne rastline, katerih uspeh je velik, posebno pri zaprtim trupu, želodčnih boleznih itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez obzira na dijeto. Ena škatlija velja 30 soldov.

Plašter in tudi tinktura proti kurjim očesom in debelej koži — cena 3 plaštov za kurja očesa 20 soldov. — Ena steklenica tinkture 40 soldov. Edina zaloga v Trstu v lekarni Rovis, v Goroli v lekarnah Cristofolletti in Pontoni. Ajdovičičina: Gueglielmo. V tej lekarni govori se tudi slovenski.

Za Božič

prodajam urne verižice za gospode in gospé v zlatu povito po 2 do 5 gld., demante iz Sumatre, ki se od pravih nič ne ločijo, po 1 gld. do 5 gld., brancele, uhane, brane in srajčne gumblce močno pozlačene in z demanti iz Sumatre okinčane, zlate prstane s českimi granati, vse po 1 do 5 gld. Pismo se zavežem, da moje blago nikdar ne začrni, in vrnem denar nazaj, ako bi se to zgodilo. Demanti iz Sumatre se tudi v poslane reči prav po ceni vdelujejo. Pohvalna pisma od znamenitih oseb so vsakomeru na ogled.

Wilhelm Rosenkranz,
Exportgeschäft, Prag.
Weinberge.

5-5

Ustanovljeno 1787.

Albert Samassa

c. kr. dvorni zvonar

fabrikant strojev in gasilnega orodja
v Ljubljani.

Ubrani zvonovi z upravo.

Vsake sorte gasilnice izvrstne sestave za občine, za gasilna društva v mestih in na kmetih. Hidrofori, vozovi za vodo, vrtno škropilnice kakor drugo orodje in pripomočki zoper požare. Crkveni svečniki in druge priprave z brona.

Sesalke in orodje za vodovode.

Sesalke za vodnjake, za vinske in pivne sode in kadij, za drozganje, za gnojnice, za podzemeljske namene, za ročna in strojna dela. Dalje: kovinsko blago, cevi iz litega in kovanega železa s priteklino, mehovi iz konopnine in gumija itd. — po najnižjih cenah. Občine in gasilna društva plačujejo lahko na obroke. (12-1)

23 svetinj.